

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi yhteentoimivien rokotus-, testaus- ja parantumistodistusten myöntämistä, todentamista ja hyväksymistä koskevasta kehyksestä vapaan liikkuvuuden helpottamiseksi covid-19-pandemian aikana (digitaalinen vihreä todistus)”

(COM(2021) 130 final – 2021/0068 (COD))

(2021/C 286/25)

Esittelijä: **George VERNICOS**

Lausuntopyyntö	Euroopan komissio, 21.4.2021
Oikeusperusta	Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 304 artikla
Vastaava jaosto	”työllisyys, sosiaaliasiat, kansalaisuus”
Hyväksyminen täysistunnossa	27.4.2021
Täysistunnon nro	560
Äänestystulos	
(puolesta / vastaan / pidättyi äänestämästä)	251/0/4

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 Covid-19-pandemia on johtanut poikkeuksellisiin häiriöihin taloudessamme, yhteiskunnassamme ja elämässämme, ja vaikutukset matkailualaan ovat ennennäkemättömän laajat. Vallitseva kriisi on paljastanut matkailun merkityksen Euroopalle paitsi taloudellisesti myös yhdessä elämisen ja yhteisen tulevaisuuden kannalta.

1.2 ETSK katsoo, että digitaalisen vihreän todistuksen pitäisi vähentää monimutkaisuutta ja helpottaa matkustajien liikkumista covid-19-pandemian aikana.

1.3 ETSK pitää tarpeellisena selventää, että digitaalinen vihreä todistus ei ole edellytys vapaan liikkuvuuden harjoittamiselle ja että ehdotetussa asetuksessa ei aseteta rokotusvelvoitetta tai -oikeutta. Komitea suosittaa kuitenkin, että erityisesti sosiaalisesti syrjäytyneillä ja heikommassa asemassa olevilla ryhmillä on oltava mahdollisuus saada olennaista tietoa ja että vihreän todistuksen vaikutusta näihin ryhmiin on arvioitava ja seurattava asianmukaisesti.

1.4 ETSK korostaa, että vihreän todistuksen ei pitäisi vapauttaa matkustajia riskin vähentämiseen tähtävien muiden toimenpiteiden noudattamisesta, vaan sitä olisi pidettävä siirtymästrategiana maille, jotka vaativat pysyvää mekanismia jatkuvaa uudelleenarviointia varten sen hyväksymisen jälkeen.

1.5 ETSK huomauttaa, että kaikkien Euroopan maiden olisi tehtävä yhteistyötä, jotta voitaisiin luoda mahdollisimman pian yhdenmukaiset perusedellytykset (eli todistuksen sisältö, muoto, periaatteet ja tekniset standardit), sillä meillä ei ole varaa menettää toista matkailukesää.

1.6 ETSK toteaa, että matkustussääntöjen on oltava selkeitä ja niitä on sovellettava kansainväliseen lento-, tie- ja meriliikenteeseen.

1.7 ETSK korostaa, että koska henkilötietoihin sisältyy arkaluonteisia lääketieteellisiä tietoja, on äärimmäisen tärkeää, että kaikilla jäsenvaltioilla on yhteentoimivat järjestelmät, jotka noudattava yhtä vahvoja tietosuojasäännöksiä. Digitaalinen vihreä todistus ei saa edellyttää keskustietokannan perustamista ja ylläpitoa EU:n tasolla. ETSK suosittaa myös, että digitaalinen vihreä todistus laaditaan siten, että tiedot siitä, mikä edellytys täyttyy matkustamista varten, on vain matkustajan nähtävissä.

1.8 ETSK haluaa lisäksi kiinnittää huomiota siihen, että digitaalisella vihreällä todistuksella helpotetaan myös liikematkustamista. Tämä ei saa johtaa syrjintään työpaikalla tai väärinkäytöksiin niin, että palkataan rokotettuja henkilöitä kolmansista maista töihin, joissa on huonot työolot ja -ehdot.

1.9 ETSK kehottaa komissiota ja jäsenvaltioita varmistamaan, että todistus ja sen päivittäminen ovat maksuttomia.

1.10 ETSK korostaa tarvetta nopeuttaa rokotuksia lisäämällä rokotetuotantoa ja parantamalla avoimuutta ja ennakoitavuutta, jotta kaikkialla EU:ssa voidaan taata rokotteiden riittävä määrä koordinoituihin ja yhtenäisiin toimiin. Samalla valtioiden olisi investoitava enemmän valistuskampanjoihin rokotusten hyödyistä disinformaation torjumiseksi.

1.11 ETSK katsoo, että kotitestit ja verinäytteestä tehtävät koronaviruksen vasta-ainetestit on lisättävä niiden menetelmien joukkoon, joiden perusteella voi saada digitaalisen vihreän todistuksen.

1.12 ETSK:n mielestä EU:n jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että kaikilla kansalaisilla on helppo ja maksuton mahdollisuus päästä testaukseen, jotta vältetään se, että rokottamattomien henkilöiden vapaata liikkuvuutta rajoitetaan epätasa-arvoisesti.

1.13 ETSK katsoo, että todistus on tunnustettava kaikissa EU:n jäsenvaltioissa, jotta voidaan tasoittaa tietä täyden liikkumisvapauden toteutumiseksi EU:ssa covid-19-pandemian aikana.

2. Taustaa

2.1 Neuvosto antoi 13. lokakuuta 2020 neuvoston suosituksen (EU) 2020/1475⁽¹⁾ varmistaa hyvin koordinoitun, ennakoitavan ja avoimen lähestymistavan vapaan liikkuvuuden rajoittamiseen covid-19-pandemian johdosta.

Käytännössä tätä suositusta ei kuitenkaan ole juurikaan noudatettu, ja eri jäsenvaltiot ovat soveltaneet omia rajoituksiaan.

2.2 Lisäksi Eurooppa-neuvoston jäsenet kehittivät 25.–26. helmikuuta 2021 pidettyjen epävirallisten videoneuvottelujen jälkeen annettussa julkilausumassa jatkamaan työtä rokotustodistuksia koskevan yhteisen toimintaperiaatteen muotoilemiseksi. Komissio on tehnyt yhteistyötä jäsenvaltioiden kanssa sähköisten terveyspalvelujen verkostossa – joka on sähköisistä terveyspalveluista vastaavien kansallisten viranomaisten vapaaehtoinen verkosto – näiden todistusten yhteentoimivuuden valmisteleiseksi. Sähköisten terveyspalvelujen verkosto on myös sopinut yhteisestä yhdenmukaistetusta tietoaaineistosta covid-19-rokotus-, testaus- ja parantumistodistuksia varten, ja 12. maaliskuuta 2021 se sopi luotettavuuskehiksestä.

2.3 Komissio esitti tähän mennessä tehdyn teknisen työn pohjalta 17. maaliskuuta 2021 ehdotuksen asetukseksi digitaalisesta vihreästä todistuksesta, joka muodostaa yhteentoimivien rokotus-, testaus- ja parantumistodistusten myöntämistä, todentamista ja hyväksymistä koskevan kehyksen vapaan liikkuvuuden helpottamiseksi EU:ssa (2021/0068(COD)), ja siihen liittyvän ehdotuksen, joka koskee EU:ssa laillisesti oleskelevia tai asuvia kolmansien maiden kansalaisia (2021/0071 (COD)).

Suunniteltu eurooppalainen todistus tarjoaisi perusoikeuksia, muun muassa yksityisyyden suojaa ja syrjimättömyyttä, kunnioittaen

— todisteen siitä, että kyseinen henkilö on rokotettu covid-19-tautia vastaan, ja/tai

— todisteen SARS-CoV-2-tartuntaa koskevasta tuoreesta testituloksesta ja/tai

— tiedon siitä, että kyseinen henkilö on parantunut SARS-CoV-2-tartunnasta.

⁽¹⁾ EUVL L 337, 14.10.2020, s. 3.

2.4 Todistus on tarkoitettu EU:n kansalaisille ja heidän perheenjäsenilleen, EU:ssa asuville EU:n ulkopuolisten maiden kansalaisille ja vierailijoille, joilla on oikeus matkustaa toisiin jäsenvaltioihin. Se on voimassa kaikissa EU:n jäsenvaltioissa sekä Islannissa, Liechtensteinissa ja Norjassa, kun se sisällytetään ETA-sopimukseen. Myös Sveitsi voi päättää ottaa sen käyttöön.

2.5 EU:n jäsenvaltioiden kansalliset viranomaiset (sairaalat, testauskeskukset tai terveysviranomaiset) vastaavat sen myöntämisestä. Todistuksessa on oltava henkilön nimi, syntymäaika, myöntämispäivä, tiedot rokotteesta, testistä tai parantumistilanteesta sekä yksilöllinen tunniste. Todistuksen aitouden todentamista, tietoturvan varmistamista ja väärentämiseltä suojaamista varten tuotetaan QR-koodi.

2.6 Ehdotuksessa ei velvoiteta jäsenvaltioita luopumaan vihreän todistuksen haltijoina oleviin matkustajiin sovellettavista vapaan liikkuvuuden rajoituksista (kunhan ne ovat tarpeen kansanterveyden suojelemiseksi). Sen sijaan niille tarjotaan tällaisessa tapauksessa luotettavat, aidot ja yhdenmukaistetut asiakirjat. Onkin selvää, että jäsenvaltioille jää harkintavaltaa, vaikka ehdotetussa kehyksessä suositellaan rajoitusten rajaamista ehdottoman välttämättömään ja oletetaan, että rajoitukset poistetaan todistuksen haltijoita, edellyttämällä, että jäsenvaltiot ilmoittavat muille jäsenvaltioille ja komissiolle, jos ne asettavat edelleen rajoituksia.

2.7 Ehdotettu järjestelmä jättää mahdollisuuden tehdä päivityksiä, jotka perustuvat uuteen tieteelliseen näyttöön rokotteiden tehosta SARS-CoV2:n leviämisen pysäyttämiseksi ja aiemman tartunnan antaman suojaavan immuniteetin kestosta. Tällä hetkellä kehyksessä säädetään, että aiemmasta covid-19-tartunnasta annettu parantumistodistus on voimassa enintään 180 päivää. Ehdotuksen mukaan digitaalisen vihreän todistuksen voimassaolo keskeytetään sen jälkeen, kun Maailman terveysjärjestö WHO on julistanut covid-19:n aiheuttaman kansainvälisen kansanterveysuhkan päättyneen, mutta soveltaminen voidaan kuitenkin aloittaa uudelleen uusien pandemioiden tapauksessa.

3. Yleisiä huomioita matkailualan nykyisestä kriisistä

3.1 Matkailuala on erittäin dynaaminen ja kytköksellinen ala, ja se on yksi Euroopan talouden moottoreista. Euroopan osuus matkailusta on maailmanlaajuisesti 50 prosenttia ⁽²⁾. Eri maissa, riippumatta niiden kehitystasosta, monet miljoonat työpaikat ja yritykset ovat riippuvaisia vahvasta ja kukoistavasta matkailualasta. Matkailualan osuus EU:n BKT:stä on suoraan ja välillisesti lähes 10 prosenttia.

3.2 Covid-19-pandemia on johtanut poikkeuksellisiin häiriöihin taloudessamme, yhteiskunnassamme ja elämässämme. Valtiot ovat käyttäneet useiden toimenpiteiden yhdistelmää rajoittaakseen viruksen leviämistä rajojen yli. Osalla toimenpiteistä on ollut kielteinen vaikutus matkustamiseen jäsenvaltioihin ja niiden sisällä.

Matkailu on kärsinyt ennennäkemättömän laajasti: vuosi 2020 oli matkailulle mitatuista vuosista heikoin. Matkailijoiden määrä väheni Euroopassa 69 prosenttia vuonna 2020 ja 85 prosenttia tammikuussa 2021 ⁽³⁾.

3.3 Tilanne on erityisen vaikea EU-maissa, jotka ovat keskeisiä matkailukohteita, kuten Italiassa, Kreikassa, Portugalissa, Maltassa, Kyproksessa, Espanjassa ja Ranskassa. EU:n matkailuala, joka työllistää noin 13 miljoonaa ihmistä ⁽⁴⁾, menettää arviolta noin miljardi euroa tuloja kuukaudessa covid-19-pandemian vuoksi.

3.4 Se, että yli kolmannes sisäisessä taloudessa tuotetusta matkailun lisäarvosta on peräisin välillisistä vaikutuksista, osoittaa matkailun ja muiden alojen välisten yhteyksien laajuuden ja syvyyden ⁽⁵⁾. Tämän seurauksena matkailuvirtojen vähenemisellä on vakavia vaikutuksia talouteen laajemminkin ⁽⁶⁾.

⁽²⁾ Vuosina 2014–2018 matkailijamäärät olivat suurimmat Euroopassa. Sinne suuntautui kyseisellä kaudella maailmanlaajuisesti joka vuosi yli 50 prosenttia ulkomaanmatkoista. Matkustaminen Euroopan kohteisiin kasvoi 24,3 prosenttia vuosina 2014–2018.

⁽³⁾ UNWTO, maaliskuu 2021.

⁽⁴⁾ Eurostat.

⁽⁵⁾ Myös YK:n kaupp- ja kehityskonferenssi (UNCTAD) korostaa niiden välillisten menetysten merkitystä, jotka johtuvat matkailualaan liittyvistä alojen välisistä yhteyksistä. BKT:n supistumisen arvioidaan olevan noin 2–3 kertaa suurempi kuin kansainvälisten matkailutulojen välitön menetys. UNCTAD:n raportin mukaan covid-19-pandemian aiheuttamat suorat ja välilliset menetykset matkailualalla saattaisivat olla maailmanlaajuisesti arviolta noin 4 prosenttia koko maailman BKT:stä, mutta vaikutus vaihtelee maittain riippuen matkailun merkityksestä kussakin maassa.

⁽⁶⁾ OECD Economic Outlook, joulukuu 2020 ja World Travel & Tourism Council.

3.5 On myös tärkeää korostaa matkailualan sosiaalista vaikutusta. Matkailu edistää osaltaan maaseutuyhteisöjen kehitystä tarjoamalla uusia tulonlähteitä ja mahdollistamalla näin tasapainoisen aluekehityksen yhteiskunnassa. Matkailu on myös ollut liikkeellepaneva voima luonnon- ja kulttuuriperinnön suojelemisessa tuleville sukupolville.

3.6 Maailman matkailujärjestö arvioi, että kansainvälinen matkailu saattaa elpyä vuoden jälkipuoliskolla. Tämä perustuu useisiin tekijöihin, erityisesti matkustusrajoitusten laajaan poistamiseen, rokotusohjelmien onnistumiseen ja yhdenmukaisen menettelyjen, kuten Euroopan komission suunnitteleman digitaalisen vihreän todistuksen, käyttöönottoon.

4. Erityishuomioita ehdotuksesta asetukseksi digitaalisesta vihreästä todistuksesta

4.1 ETSK kannattaa komission aloitetta tehdä yhteistyötä jäsenvaltioiden kanssa sähköisten terveyspalvelujen verkostossa rokotustodistusten yhteentoimivuuden valmistelemiseksi, jotta saadaan aikaan yhteisesti toimiva ratkaisu, poistetaan monimutkaisuutta, rajoitetaan rokotustodistuksiin sisältyviä tietoja minimiin todistuksen haltijoiden arkaluonteisten tietojen suojelemiseksi ja voidaan kehittää yksilöllinen tunniste. Jos toimia ei toteuteta EU:n tasolla, jäsenvaltiot todennäköisesti ottavat käyttöön erilaisia, koordinoimattomia ja monimutkaisia järjestelmiä.

4.2 ETSK huomauttaa, että vihreän todistuksen käyttöönotto on erinomainen yhteinen standardi hallinnollisen byrokratian keventämiseksi, mutta sitä ei voida pitää keskeisenä vapaata liikkuvuutta vauhdittavana tekijänä. Vapaalle liikkuvuudelle voidaan asettaa edelleen kansallisia rajoituksia, jotka perustuvat yksinkertaisesti kunkin valtion valmiuksiin ja terveydenhuoltojärjestelmän kapasiteettiin. Näin ollen jäsenvaltiot voivat edelleen harkintansa mukaan asettaa rajojen yli matkustaville vaatimuksia (esim. karanteeni tai omaehtoinen eristäytyminen, lisätestit ja toistuvat testit ennen saapumista ja/tai sen jälkeen). Ehdotettuun kehykseen sisältyy kuitenkin suosituksia, joiden mukaan valtioiden olisi pitädyttävä vain ehdottoman välttämättömissä rajoituksissa.

4.3 ETSK korostaa, että vihreä todistus ei saisi vapauttaa matkustajia riskin vähentämiseen tähtävien muiden toimenpiteiden noudattamisesta, vaan sitä olisi pidettävä siirtymästrategiana, jota maat voivat toteuttaa, kun epidemiologinen tilanne voisi antaa mahdollisuuden matkustusrajoitusten lieventämiseen, mutta edellyttäisi kuitenkin suoja-toimia, jotta matkustaminen olisi turvallisempaa. Ei ole selvää, miten tehokkaasti rokotteet vähentävät tartuntoja tai suojaavat tietyiltä mutaatioilta, ja kuinka pitkä ja laaja vasta-ainevälitteinen immunitetti on SARS-CoV-2-uudelleentartuntaa vastaan. Lisäksi on edelleen epäilyksiä testien pätevydestä. ETSK suosittaakin painokkaasti toteuttamaan lisätoimenpiteitä matkustajien ja työntekijöiden terveyden suojelemiseksi erityisesti suljetuissa tiloissa ja paikoissa, joissa on paljon ihmisiä.

4.4 ETSK huomauttaa, että tarvitaan tehokkaita ja kiireellisiä toimia, kuten matkustussääntöjen parempaa koordinoitua maiden välillä, jotta voidaan varmistaa matkailun käynnistäminen uudelleen turvallisesti, sillä meillä ei ole varaa menettää toista matkailukesää. Pandemia on maailmanlaajuinen ongelma, jonka ratkaiseminen edellyttää globaalia lähestymistapaa ja luottamusta, sillä maiden yksittäin toteuttamat ratkaisut eivät toimi.

4.5 ETSK korostaa, että ollakseen tehokas vihreän todistuksen on oltava täysin yhteentoimiva, turvallinen ja todennettavissa. Tästä syystä kaikkien Euroopan maiden olisi tehtävä yhteistyötä, jotta voitaisiin luoda mahdollisimman pian yhdenmukaiset perusedellytykset (eli todistuksen sisältö, muoto, periaatteet ja tekniset standardit). Tähän sisältyvät yhteiset vaatimukset siitä, kuinka kauan (ja mitkä) testit ja rokotteet ovat päteviä ja miten ihmisten voidaan katsoa olevan ”parantuneita”.

ETSK toteaa, että matkustussääntöjen on oltava selkeitä ja niitä on sovellettava kansainväliseen lento-, tie- ja meriliikenteeseen. On huomattava, että vihreän todistuksen soveltaminen kuuluu yhteisesti rajaviranomaisten ja liikenteenharjoittajien vastuulle.

4.6 ETSK katsoo, että vihreä todistus on suunniteltu mahdollisimman yksinkertaiseksi, pakettina toteutettavaksi, ja se perustuu osallistuvien maiden väliseen luottamukseen ja edellyttää myös pysyvää mekanismia jatkuvaa uudelleenarviointia varten sen hyväksymisen jälkeen.

4.7 ETSK:n mukaan järjestelmän tulee perustua seuraaviin periaatteisiin: a) Vihreällä todistuksella olisi pyrittävä vähentämään riskin vaikutusta tasolle, jota kansalliset viranomaiset pitävät hyväksyttävänä ja joka on WHO:n linjauksen mukainen. b) Kansainvälisten matkustusrajoitusten olisi oltava oikeassa suhteessa lähtö- ja kohdemaan epidemiologiseen tilanteeseen nähden. c) Karanteeni voisi olla edelleen tarpeen mukaan viranomaisten käytettävissä oleva väline. d) Järjestelmään osallistuvat maat hyväksyvät muiden osallistuvien maiden kansallisten viranomaisten hyväksymät testit. e) Prosessien mutkikkuus, kerättävät tiedot ja rajojen yli siirrettävät tiedot olisi minimoitava. f) Järjestelmän olisi oltava yhteentoimiva ja sen olisi perustuttava yhteiseen nimikkeistöön ja tiedonsiirtomuotoon. g) Järjestelmässä olisi noudatettava sisäänrakennetun yksityisyyden suojan periaatetta niin, että rekisteröidyille tehdään alusta lähtien selväksi, mitä tietoja kerätään, miten ja missä tarkoituksessa niitä kerätään ja kuinka kauan niitä säilytetään.

4.8 Rokotuskampanjat ja rokotteita ja todistuksia koskevat säännöt pysyvät jatkossakin jäsenvaltioiden yksinomaisessa toimivallassa ja niiden vastuulla. Yksikään jäsenvaltio ei ole päättänyt tehdä rokotuksesta pakollista (lukuun ottamatta erityistapauksia, kuten hoitohenkilökunta Italiassa), ja vaikuttaa hyvin epätodennäköiseltä, että näin tehtäisiin tulevina kuukausina.

Turvallisen ja tehokkaan covid-19-rokotteen yleinen ja tasapuolinen saatavuus on kuitenkin olennaisen tärkeää ihmishenkien pelastamiseksi, julkisen terveydenhuoltojärjestelmän turvaamiseksi ja talouden elvyttämiseksi. ETSK korostaa tarvetta nopeuttaa rokotuksia lisäämällä rokotetuotantoa ja parantamalla avoimuutta ja ennakoitavuutta, jotta kaikkialla EU:ssa voidaan taata rokotteiden riittävä määrä koordinoituihin ja yhtenäisiin toimiin. Tämä on myös tärkeä ennakoedellytys digitaalisen vihreän todistuksen toiminnalle ja kansalaisten yhdenvertaiselle kohtelulle.

4.9 Jäsenvaltioiden olisi käytettävä pandemiasta elpymiseen tarkoitettuja varoja rokotusohjelmiin, jotka on suunnattu niille väestöosille, joita olisi muutoin vaikeampi saavuttaa, kuten maaseudulla tai köyhemmillä alueilla kaukana sairaaloista ja klinikoista asuville. Lisäksi olisi vältettävä etnisiin vähemmistöihin kohdistuvaa syrjintää.

EU:n olisi myös investoitava enemmän valistuskampanjoihin rokotusten hyödyistä. Tämä auttaisi torjumaan disinformaatiota, joka saa ihmiset suhtautumaan kielteisesti rokotuksiin.

4.10 ETSK:n mielestä EU:n jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että kaikilla kansalaisilla on helppo ja maksuton mahdollisuus päästä testaukseen (ja saada testitulokset nopeasti), jotta vältetään se, että rokotamattomien henkilöiden vapaata liikkuvuutta rajoitetaan epätasa-arvoisesti, erityisesti kun otetaan huomioon maaseutu- ja kaupunkialueiden väliset mahdolliset erot.

4.11 ETSK pitää tarpeellisenä selvittää, että digitaalinen vihreä todistus ei ole edellytys vapaan liikkuvuuden harjoittamiselle ja että ehdotetussa asetuksessa ei aseteta rokotusvelvoitetta tai -oikeutta. ETSK huomauttaa, että kaikenlaiset immunitetteita koskevat todistukset herättävät eettisiä kysymyksiä, jotka liittyvät kunnioitukseen, yksilön oikeuksiin ja etuihin, kansanterveydelliseen vastuuseen ja sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen. Erityisesti sosiaalisesti syrjäytyneisiin ja muita heikommassa asemassa oleviin ryhmiin kohdistuvia vaikutuksia on arvioitava ja seurattava asianmukaisesti.

4.12 ETSK toteaa, että digitaalinen vihreä todistus tukee kipeästi kaivattua matkailun ja matkailualan elpymistä. Se on myös erittäin tärkeä liikematkojen kannalta sekä kaiken muun sellaisen julkisen kanssakäymisen kannalta, joka vauhdittaa taloutta, kulttuuritapahtumia ja muita sosiaalisia tapahtumia ja vaikuttaa myönteisesti ihmisten (psykykkiseen ja fyysiseen) terveyteen. Komission ja jäsenvaltioiden on varmistettava, että todistus ja sen päivittäminen ovat maksuttomia 3 artiklan 3 kohdan mukaisesti. Todistuksessa tulisi olla QR-koodi turvallisuuden ja aitouden varmistamiseksi, ja se tulisi laatia todistuksen myöntävän jäsenvaltion virallisella kielellä tai virallisilla kielillä sekä englanniksi. Todistus on tunnustettava kaikissa EU:n jäsenvaltioissa, jotta voidaan tasoittaa tietä täyden liikkumisvapauden toteutumiseksi EU:ssa covid-19-pandemian aikana.

4.13 ETSK haluaa kiinnittää huomiota siihen, että digitaalista vihreää todistusta ei käytetä ainoastaan matkailua varten. Sen avulla voidaan myös helpottaa liikeasioissa tehtäviä matkoja Euroopassa, mutta se saattaa asettaa yksittäiset työntekijät epäedulliseen asemaan. ETSK suosittaa, että jäsenvaltiot ryhtyvät varotoimiin, jotta tämä ei johda syrjintään työpaikalla eikä vaikuta työllistyvyyteen. ETSK varoittaa lisäksi käyttämästä asetusta väärin helpottamaan kolmansista maista tulevien rokotettujen henkilöiden maahanpääsyä, jotta he voisivat tehdä töitä, joissa on huonot työolot ja -ehdot.

4.14 ETSK toteaa myös, että komission ja jäsenvaltioiden olisi luotava digitaalisen luotettavuuskehityksen infrastruktuuri, joka mahdollistaa todistusten myöntämisen ja todentamisen ja tukee jäsenvaltioita teknisessä täytäntöönpanossa ja varmistaa mahdollisuuksien mukaan yhteentoimivuuden kansainvälisten vakiintuneiden teknologiajärjestelmien kanssa.

4.15 ETSK tähdentää, että koska henkilötietoihin sisältyy arkaluonteisia lääketieteellisiä tietoja, on varmistettava erittäin korkeatasoinen tietosuojaja noudatettava tietojen minimoinnin periaatetta.

Digitaalisen vihreän todistuksen kehityksen ei pidä varsinkaan edellyttää tietokannan perustamista ja ylläpitoa EU:n tasolla, vaan sen olisi mahdollistettava digitaalisesti allekirjoitettujen yhteentoimivien todistusten hajautettu todentaminen. Jäsenvaltioiden on myös varmistettava, että henkilötietoja säilytetään turvallisesti eikä niitä jaeta tai käytetä väärin muihin tarkoituksiin. Tämän lisäksi tietoja saa käsitellä ainoastaan digitaalisen vihreän todistuksen tarkoitusta varten, ja toimivaltaisten viranomaisten on varmistettava, että tiedot poistetaan myöhemmin. Jos maiden välillä matkustaminen edellyttää vihreää todistusta, on ratkaisevan tärkeää, että kaikilla jäsenvaltioilla on yhteentoimivat järjestelmät yhtä vahvoine tietosuojasäännöksineen ja että niissä veloitetaan rekisterinpitäjät kuulemaan kansallisia tietosuojavaltaviranomaisiaan ennen tietojen käsittelyä. ETSK suosittaa, että tietosuoja-asiantuntijat osallistetaan EU:n ja jäsenvaltioiden tasolla, jotta voidaan varmistaa asianmukainen täytäntöönpano.

4.16 ETSK varoittaa myös siitä, että digitaalinen vihreä todistus paljastaa arkaluonteisia henkilökohtaisia lääketieteellisiä tietoja matkustajien tilanteesta rokotusten, vasta-aineiden tai testien osalta. ETSK suosittaa, että digitaalinen vihreä todistus laaditaan siten, että nämä tiedot ovat vain matkustajan nähtävissä ja että ulkopuoliset henkilöt näkevät vain sen, että matkustaja täyttää tietyn vaatimuksen.

4.17 ETSK katsoo, että kotitestit ja verinäytteestä tehtävät koronaviruksen vasta-ainetestit on lisättävä niiden menetelmien joukkoon, joiden perusteella voi saada digitaalisen vihreän todistuksen. Käytäntö on osoittanut, että verinäytteestä tehtävällä koronaviruksen vasta-ainetestillä on sama merkitys kuin parantumistodistuksella.

4.18 ETSK:n mielestä on tehtävä selväksi, mitä tapahtuu Euroopan lääkeviraston parhaillaan arvioitavana oleville rokotteille. Tämä on erityisen tärkeää niille EU-maille, jotka ovat käyttäneet tällaisia rokotteita.

Bryssel 27. huhtikuuta 2021.

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Christa SCHWENG*
